

Archeologienota Gits Stationsstraat 86

Verslag van Resultaten

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Kris VAN QUAETHEM

26-10-2017

Titel: Archeologienota Gits Stationsstraat 86

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke, Maarten Bracke en Kris Van Quaethem

Projectcode bureauonderzoek: 2017I239

Intern projectnummer: 2017.179

Locatiegegevens: Gits Stationsstraat 86

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 61754 en Y: 188276; X: 61834 en Y: 188343

Kadastergegevens: Hooglede, afdeling 2 (Gits), sectie E, percelen 745b² en 741f (zie figuur 5)

Topografische kaart: zie figuur 3 en 4

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog), Kris Van Quaethem (assistent-archeoloog) en Mathias Vandaele (contactpersoon initiatiefnemer)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Zelzate, 26/10/2017

© Acke & Bracke bvba, Leegstraat 170, 9060 Zelzate. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING	4
1.1. WETTELIJK KADER	4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.2.1. VRAAGSTELLING	4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN	4
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	5
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	5
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	6
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN	6
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING	6
1.3.5. SELECTIE BRONNEN	6
2. BUREAUONDERZOEK	7
2.1. HUIDIGE TOESTAND	7
2.2. GEPLANEDE WERKEN	8
2.3. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING	9
2.3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING	9
2.3.2. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING	11
2.3.3. BODEMKUNDIGE SITUERING	13
2.3.4. GEOLOGISCHE SITUERING	14
2.4. HISTORISCHE SITUERING	17
2.5. ARCHEOLOGISCHE SITUERING	23
3. SYNTHESE	24
3.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON	24
3.2. AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK	24
3.3. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	25
4. SAMENVATTING	27
5. BIBLIOGRAFIE	29
6. BIJLAGES	30

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een aanvraag voor een verkavelingsvergunning te Gits Stationsstraat 86 (provincie West-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In het bureauonderzoek wordt een zo duidelijk mogelijk beeld gevormd van de huidige archeologische, historische en landschappelijke informatie van het projectgebied en diens omgeving. Deze gegevens worden vergeleken met de geplande werken en de hiermee gepaard gaande verstoringen en vergravingen in de bodem. Het uiteindelijke doel is het bepalen of verder archeologisch onderzoek al dan niet aangewezen is.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer door middel van ontwerpplannen en via mondelinge of schriftelijke communicatie. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied en van de directe omgeving werd de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geraadpleegd.¹ Deze online databank is uitsluitend toegankelijk voor geregistreerde gebruikers, hoofdzakelijk archeologen. Aanvullend werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt², de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius³, een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw. Op het kaartmateriaal en de luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgene dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.⁴ Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.⁵

Op basis van dit onderzoek en het raadplegen van bovenvermelde bronnen kan een antwoord gegeven worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

¹ <https://cai.onroenderfgoed.be/>

² <http://www.geopunt.be/kaart>

³ <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

⁴ <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>

⁵ <http://www.ngi.be/topomapviewer/>

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

In eerste instantie werd gestart met het bureauonderzoek waarbij de diverse beschikbare bronnen geraadpleegd worden. Daarnaast werd in detail bekeken wat de huidige toestand is van het plangebied en werden de geplande werkzaamheden onder de loep genomen. Op basis van deze gegevens samen wordt afgetoetst of ten eerste verder vooronderzoek noodzakelijk is en ten tweede welke onderzoekstappen er eventueel genomen moeten worden.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

1.3.5. Selectie bronnen

De gebruikte bronnen zijn beschreven onder 1.3.1. De bronnen daaronder vermeld waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd, gezien de ligging van de site in een landelijke context, niet opportuun geacht.

2. Bureauonderzoek

2.1. Huidige toestand

Het plangebied, 3498,4m² groot, bestaat in het westen en centraal uit een weiland. Het oostelijke deel sluit aan bij een bestaand hoevecomplex net ten oosten van het plangebied, hier is een oostwest georiënteerde schuur aanwezig. Aan de straatzijde is op de het oostelijke deel een boom naast de toegang tot de hoeve aanwezig. Vooraan de schuur is een oppervlakkige verharding in kiezels aanwezig.

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2016 (bron: geopunt.be).

Figuur 2 Uitsnede uit het verkavelingsplan (bron: initiatiefnemer).

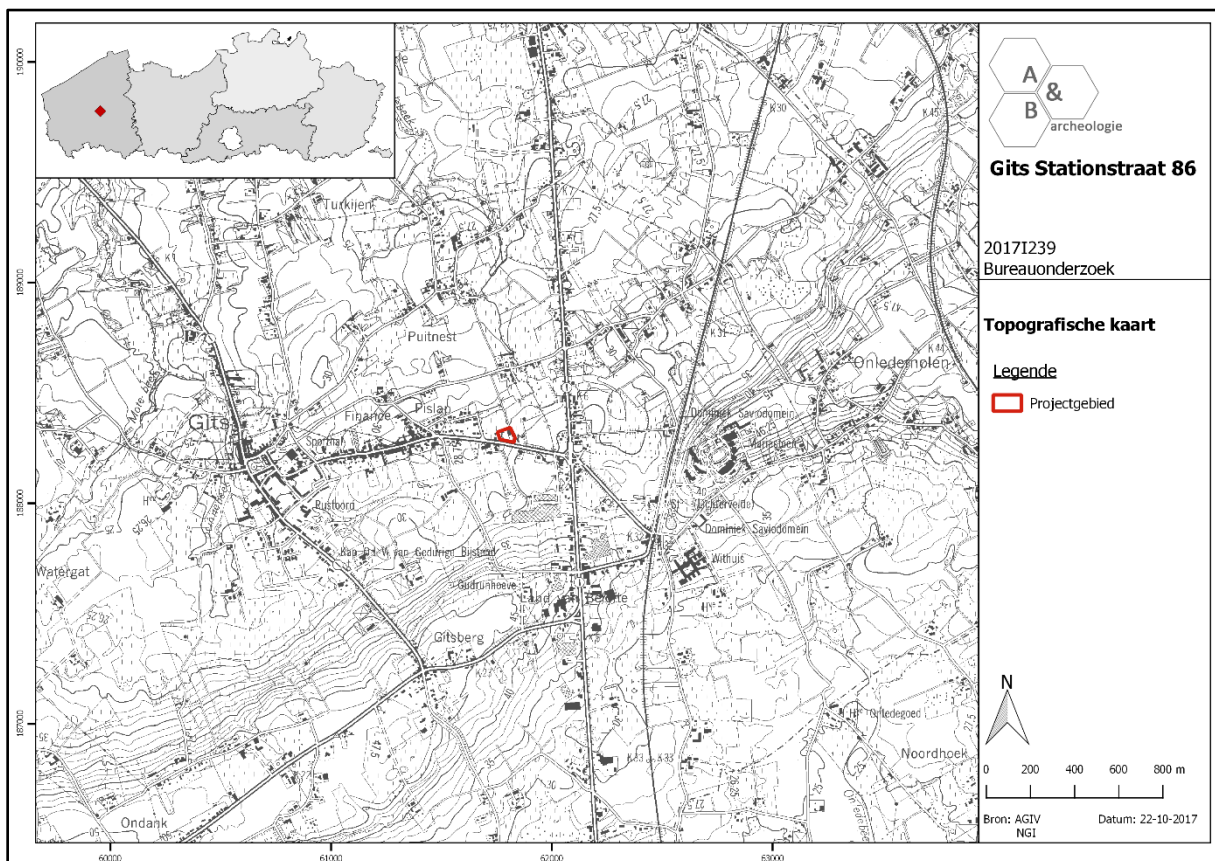
2.3. Landschappelijke ligging

2.3.1. Topografische situering

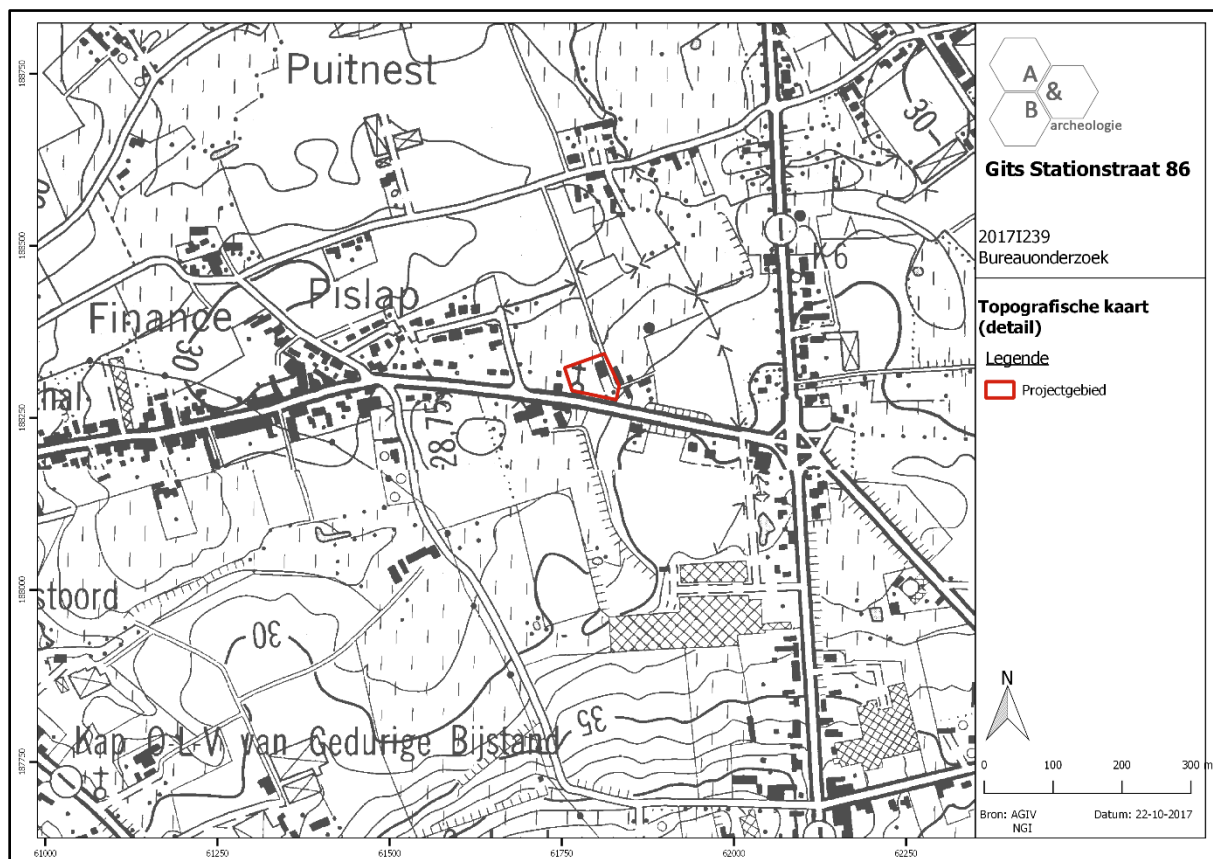
Gits is een deelgemeente van Hooglede-Gits, gelegen centraal in West-Vlaanderen. Hooglede, ten zuidwesten gelegen, is de andere deelgemeente. Het dorp ligt ten noorden van de stad Roeselare en ten westen van de baan Brugge-Torhout-Roeselare. De Stationsstraat is de zijweg van deze baan en leidt naar het centrum van het dorp. Gits is gelegen in een landelijke omgeving, met verspreide bewoning in het westen, noorden en zuiden. Naar het zuiden toe is de agglomeratie van Roeselare te vinden.

Het plangebied wordt omsloten in het westen en noorden door bewoning. In het oosten is de eerder besproken hoeve aanwezig met verder landbouwgronden. In het zuiden, aan de overzijde van de Stationsstraat, is een hoevecomplex aanwezig en met net ten zuiden ervan een industrieterrein.

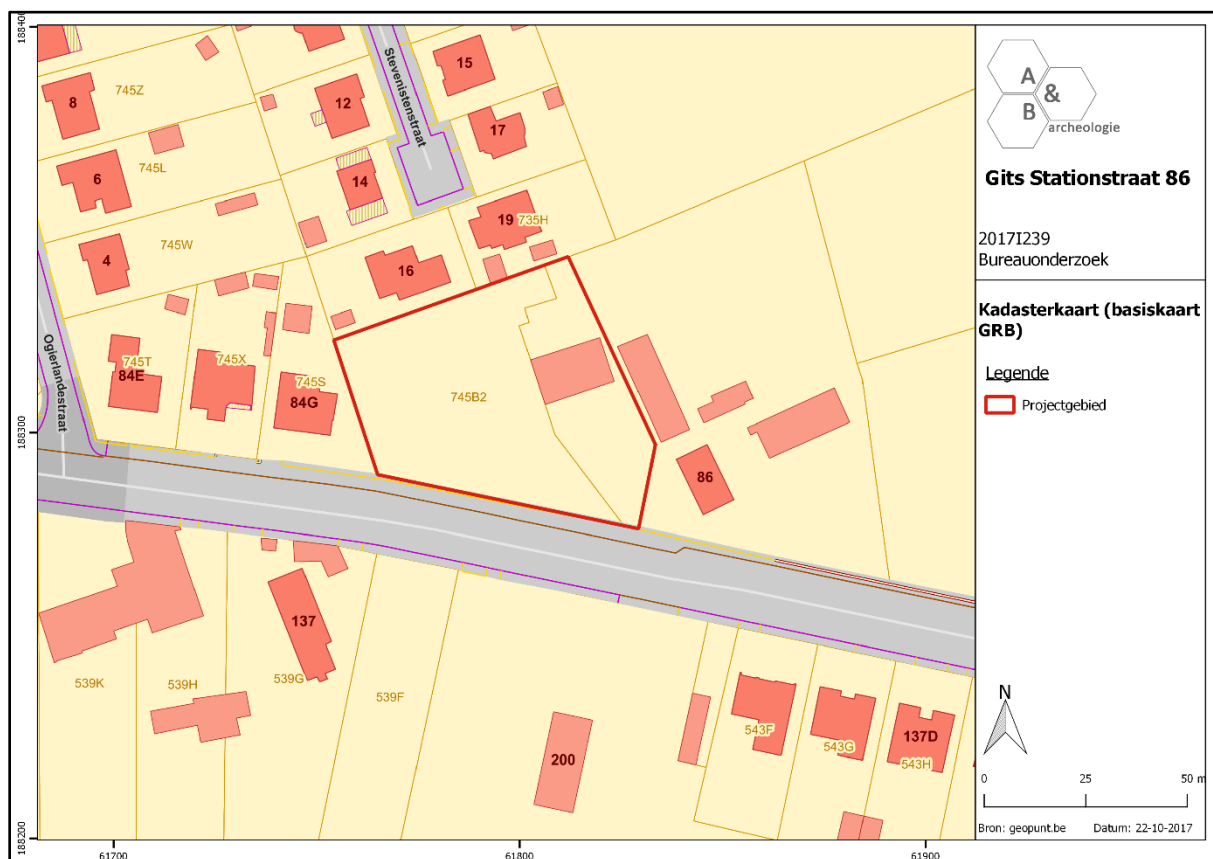
Op de bodemgebruiksaan kaart van 2001 staat het plangebied aangeduid als 'Akkerbouw', wat niet overeenkomt met het huidige gebruik.

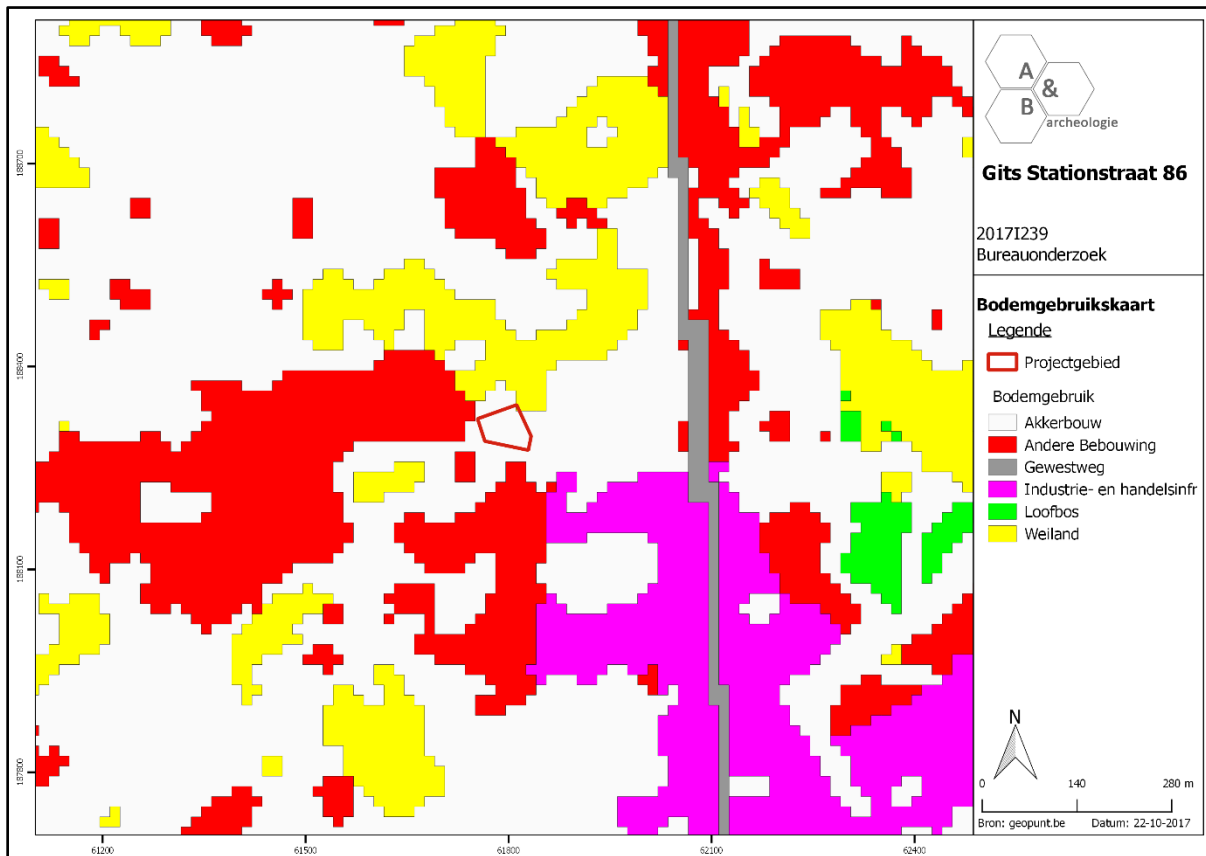
Figuur 3 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 4 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 5 Zicht op het kadasterplan met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

Figuur 6 Zicht op de bodemgebruikskartaal met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

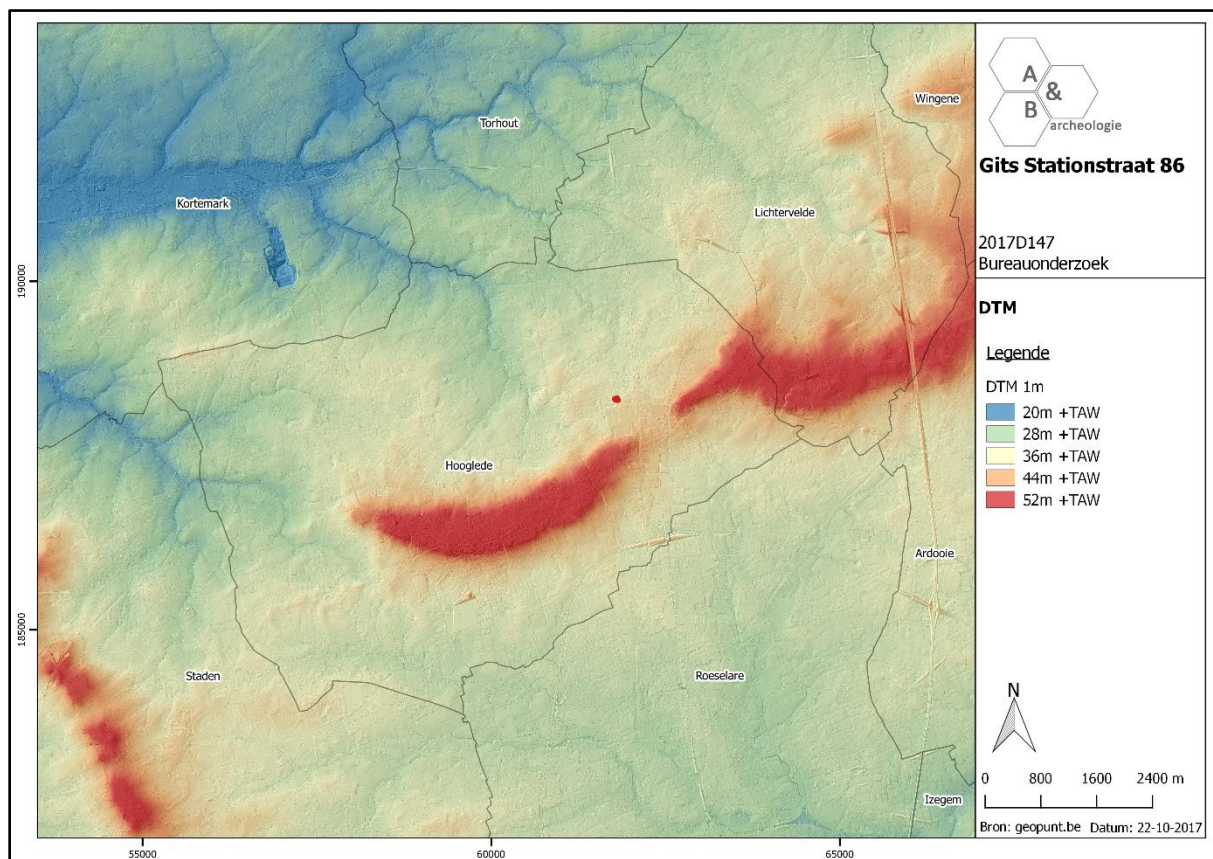
2.3.2. Landschappelijke situering

Gits kent een golvend reliëf, waarbij het noordelijke deel lager is dan het zuidelijke deel. In het zuiden is de oostwest georiënteerde Heuvelrug van Hooglede aanwezig. De Leenbosbeek en de Prinnebeek vormen natuurlijke grenzen met resp. Kortemark en Torhout, de Abeelebeek begrenst Gits met Lichtervelde ter hoogte van de Collegehoek; daarnaast vloeien de Kwakkel-, Mote-, Lie- en Onledebeek door dit gebied.⁶ De Abeelebeek bevindt zich zo'n 150m ten oosten van het plangebied, maar deze heeft geen brede vallei en het plangebied behoort niet tot de invloedssfeer van deze waterloop.

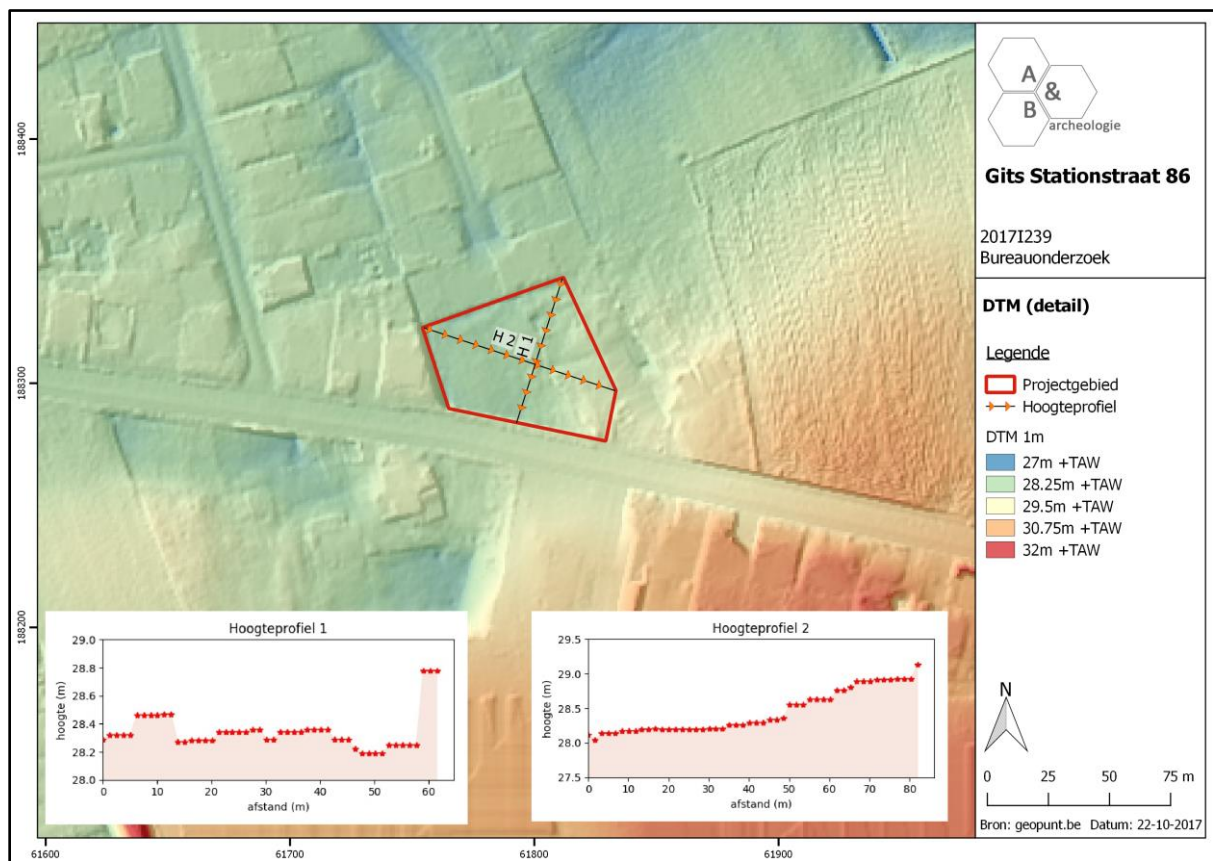
Het plangebied is gelegen op de overgang van de lagere gronden in het noorden naar de hogere heuvelrug in het zuiden en het oosten. Het digitale hoogtemodel geeft een tamelijk vlak profiel aan voor de noordzuid doorsnede (tussen +28,20 en +28,40m TAW), en een stijging van west (+28,00m TAW) naar oost (+29,00m TAW).

Op de potentiële bodemerosiekaart wordt het plangebied groen ingekleurd, wat duidt op een zeer lage erosiegraad. Het oostelijke deel is niet gekarteerd wegens verhard en bebouwd.

⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Gits* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121724> (geraadpleegd op 25 oktober 2017).

Figuur 7 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).

Figuur 8 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).

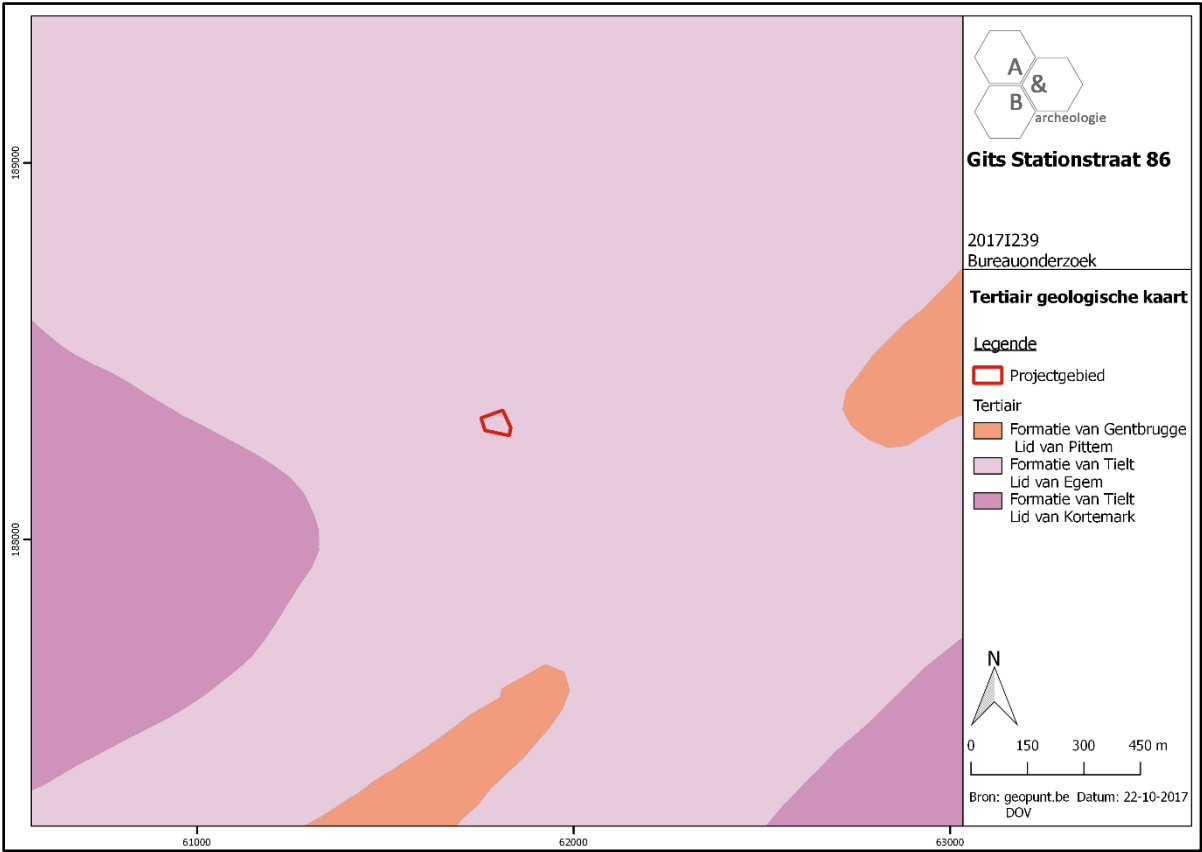

Figuur 9 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).

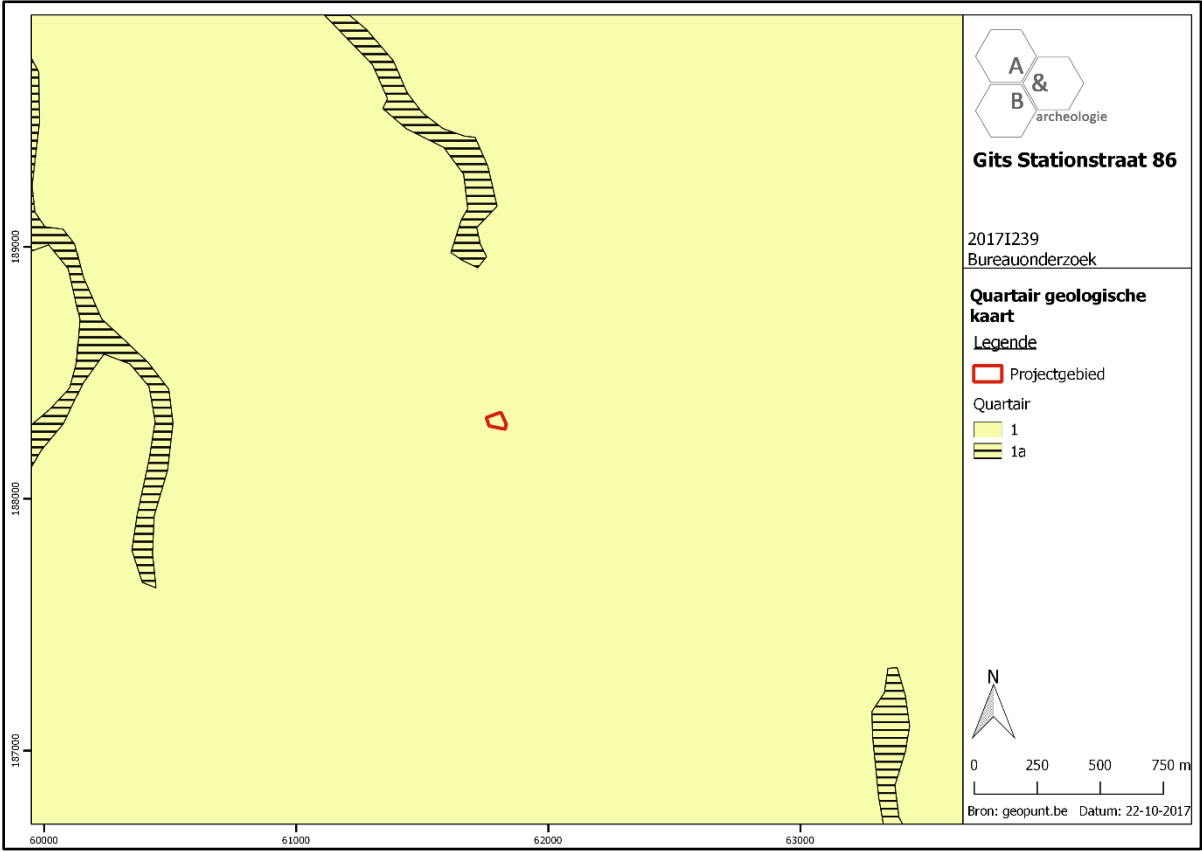
2.3.3. Bodemkundige situering

Het grondgebied van Gits bestaat hoofdzakelijk uit zandleem en lichte zandleem. Op het plangebied zijn diverse bodemsoorten aangeduid:

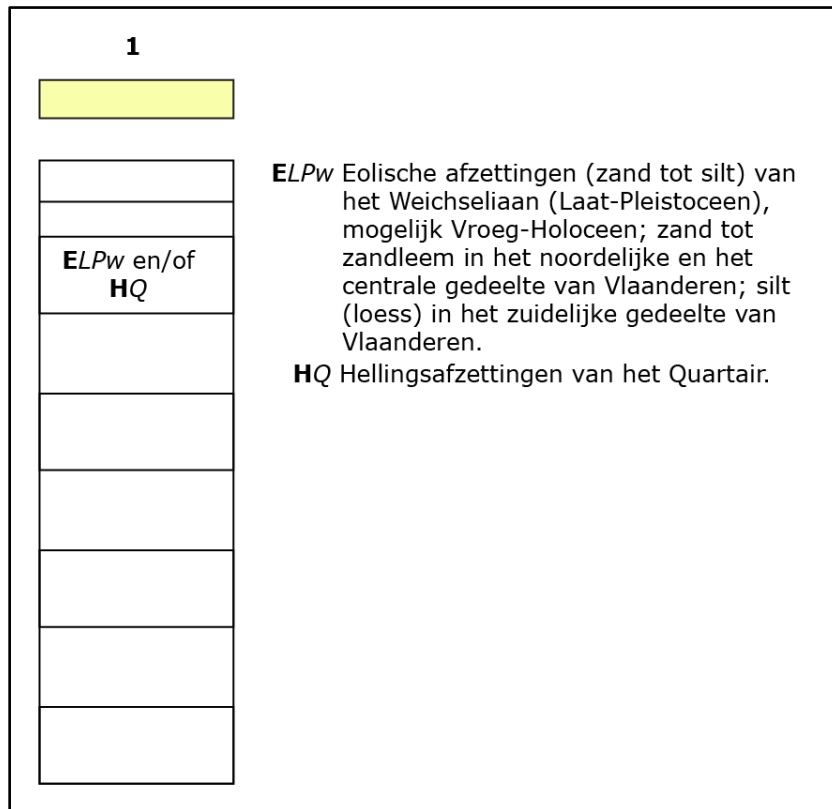
- OB-gronden: bebouwde zones. Soms wordt het bodemprofiel door het ingrijpen van de mens gewijzigd of vernietigd (kunstmatige gronden). De bodems in de bebouwde zone (OB) zijn daar een voorbeeld van. Dit komt vermoedelijk overeen met de gronden van de hoeve, dit betekent dat de projectie op figuur 10 wat naar het noordwesten moet opschuiven.
- Pdc: matig natte licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Bij deze matig natte (soms matig droge) bodems op licht zandleem is de humeuze bovengrond homogeen en goed ontwikkeld grijsbruin en gemiddeld 30cm dik. De verbrokkelde textuur B is zwak ontwikkeld en begint op 40-60cm. Deze bodems zijn te nat in de winter, soms iets te droog in de zomer.
- PdP: matig natte licht zandleembodem zonder profielontwikkeling of met onbepaald profiel (ondiepe zandleemdeklagen en ontsluitingen van Tertiaire klei). Dit zijn meestal colluviale gronden. De Ap is ongeveer 30cm dik, homogeen, zeer donker grijsbruin en goed humeus. Tussen de bouwvoor en de Cg komt veelal een zwak humeuze overgangshorizont voor. De gronden zonder profielontwikkeling (colluvium) zijn geassocieerd met Postpodzolen, welke

Figuur 11 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 12 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 13 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

2.4. Historische situering⁷

Mogelijk liep er een Romeinse weg van Doornik over Kortrijk langs Gits naar Oudenburg. De eerste vermelding van de gemeente dateert uit 1088 als Giddis. Etymologisch betekent het 'stromende beek'. Tijdens het Ancien Regime maakt het huidige grondgebied van Gits deel uit van twee Kasselrijen: enerzijds het Brugse Vrije, anderzijds de Kasselrij van Ieper. Tot het Brugse Vrije hoort de heerlijkheid Wijnendale waaronder de heerlijkheden Ogierlande, Kringen, Onlede, 't Pausche ende 't Vijversche, Wijkhuize en Hagebroek ressorteren. Het fonsier van de Kasselrij van Ieper lag ter hoogte van de Driewegenstraat (cf. nr. 10 woonhuis z.g. "Hagebroek"), op een motte ter hoogte van een vroeger kasteel. De Ieperse Kasselrij omvat Oost-Ieper ambacht. Bij de Vrede van Nijmegen in 1678 wordt het Brugse Vrije Spaans gebied en de Kasselrij van Ieper Frans gebied. De grens tussen Spaans en Frans grondgebied loopt aldus dwars door Gits, waardoor het dorp vaak in de vuurlinie ligt. Als gevolg hiervan wordt de bevolking gedurende de tweede helft van de 17de en de eerste helft van de 18de eeuw getroffen door oorlogen, epidemieën en hongersnood.

In 1088 wordt het patronaatsrecht van de kerk geschonken aan het Sint-Pieterskapittel in Rijsel. Kort daarop wordt Gits een parochie. De parochie Gits maakt vóór 1561 deel uit van het bisdom Doornik, waarna het achtereenvolgens behoort tot het bisdom Brugge, Gent (na 1801) en Brugge (1834).

Tijdens de 19de eeuw is Gits een centrum van het Stevenisme, een godsdienstige beweging die zich, uit tegenstand tegen de godsdienstpolitiek van Napoleon, van de Rooms-Katholieke Kerk afscheidt.

Ten gevolge van de nabijheid van het front, wordt eind 1914 een Duits vliegveld op Onledemolen aangelegd; de munitietram van Lichtervelde naar Hooglede, loopt over Gits. Op het einde van Wereldoorlog I worden de meeste representatieve gebouwen verwoest, o.m. de kerk, de pastorie, het Mariasteen, de Onlede- en Plaatsmolen en talrijke burgerwoningen.

In 1859 wordt het tracé van de Financesstraat uitgekozen om het dorp te verbinden met het station, vandaar dan ook "Stationsstraat". Het station, gesloten in 1955, maar nog aangewend voor blokverrichtingen tot in 1973, is heden geïntegreerd in het Dominiek Savio Instituut als kinderopvang en thuisbegeleidingscentrum. De hoeve op nummer 86 is opgenomen in de inventaris van het bouwkundig erfgoed. Deze hoeve is reeds aangeduid op de Atlas der Buurtwegen (1843), de westelijke schuur die binnen het plangebied valt dateert echter van 1921, dit jaartal is door middel van pannen aangegeven op het dak. Ook een hoeve aan de overkant van de straat is opgenomen in de inventaris, met een schuur die dateert uit 1877.

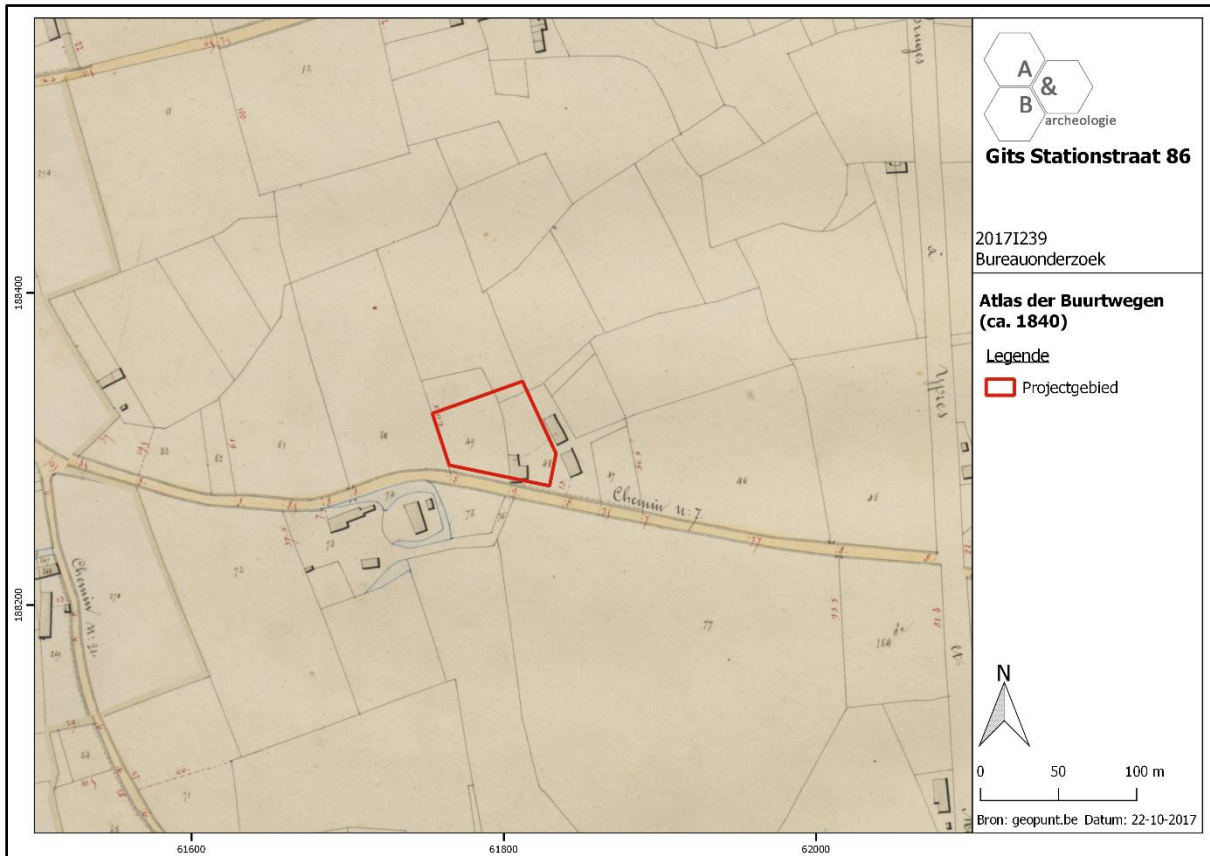
Vanaf eind 18de eeuw zijn er kaarten beschikbaar die op siteniveau betrouwbaar zijn. De oudste relevante kaart voor het plangebied die geraadpleegd kan worden betreft de Ferrariskaart uit ca. 1777. Daarop is te zien dat het terrein onbebouwd is en vermoedelijk in gebruik als landbouwgrond. De huidige Stationsstraat is reeds aanwezig. Aan de overzijde van het plangebied is een omgrachte

⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Gits* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121724> (geraadpleegd op 25 oktober 2017); Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Stationsstraat* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/107260> (geraadpleegd op 25 oktober 2017); Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: *Hoeve met losse bestanddelen* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/51025> (geraadpleegd op 25 oktober 2017); Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: *Hoeve* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/51026> (geraadpleegd op 25 oktober 2017).

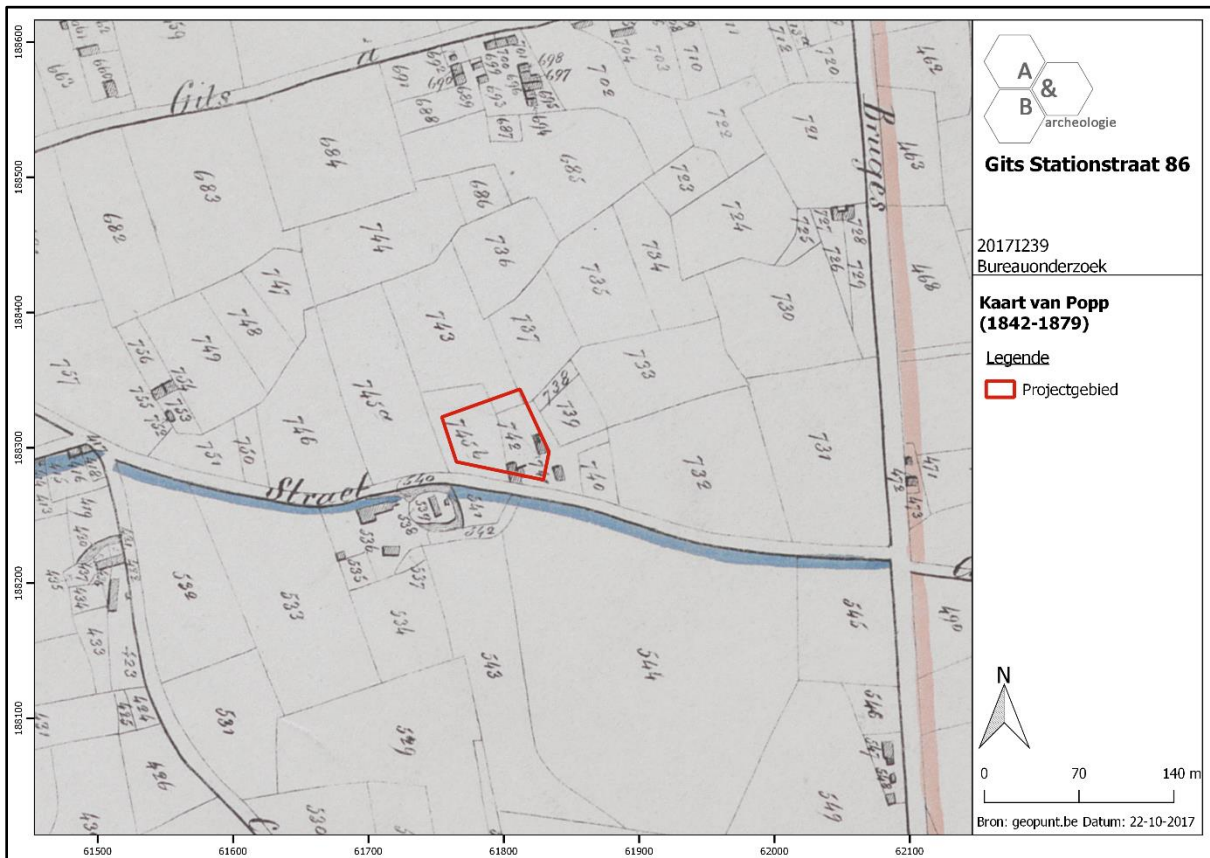
site aangegeven (voorganger van hogervermelde hoeve met schuur uit 1877). Vanaf de kaarten uit het midden van de 19de eeuw verschijnen gebouwen op en ten oosten van het plangebied. Dit zijn de gebouwen van de nog bestaande hoeve, die op dat moment bestaat uit 3 entiteiten. Het lijkt erop dat het meest westelijke gebouw tegen de straatkant zich binnen het plangebied bevindt, maar dit heeft te maken met een kleine afwijking in de projectie. Dit gebouw is op heden nog bewaard en bevindt zich net ten oosten van het plangebied. Het plangebied zelf blijft onbebouwd, ook op de topografische kaart van begin 20ste eeuw. De datering door middel van de dakpannen in 1921 van de schuur binnen het plangebied dateert dus effectief de datum van bouw van de schuur (en dus niet van bvb. de heraanleg van het dak). De schuur is duidelijk te zien op de luchtfoto van 1971 en de latere foto's. De rest van het terrein is steeds in gebruik als landbouwgrond, vermoedelijk weide. Op de luchtfoto's is goed te zien hoe de lege ruimte rond het plangebied geleidelijk bebouwd geraakt.

Figuur 14 Uitsnede uit de Ferriskaart (bron: geopunt.be).

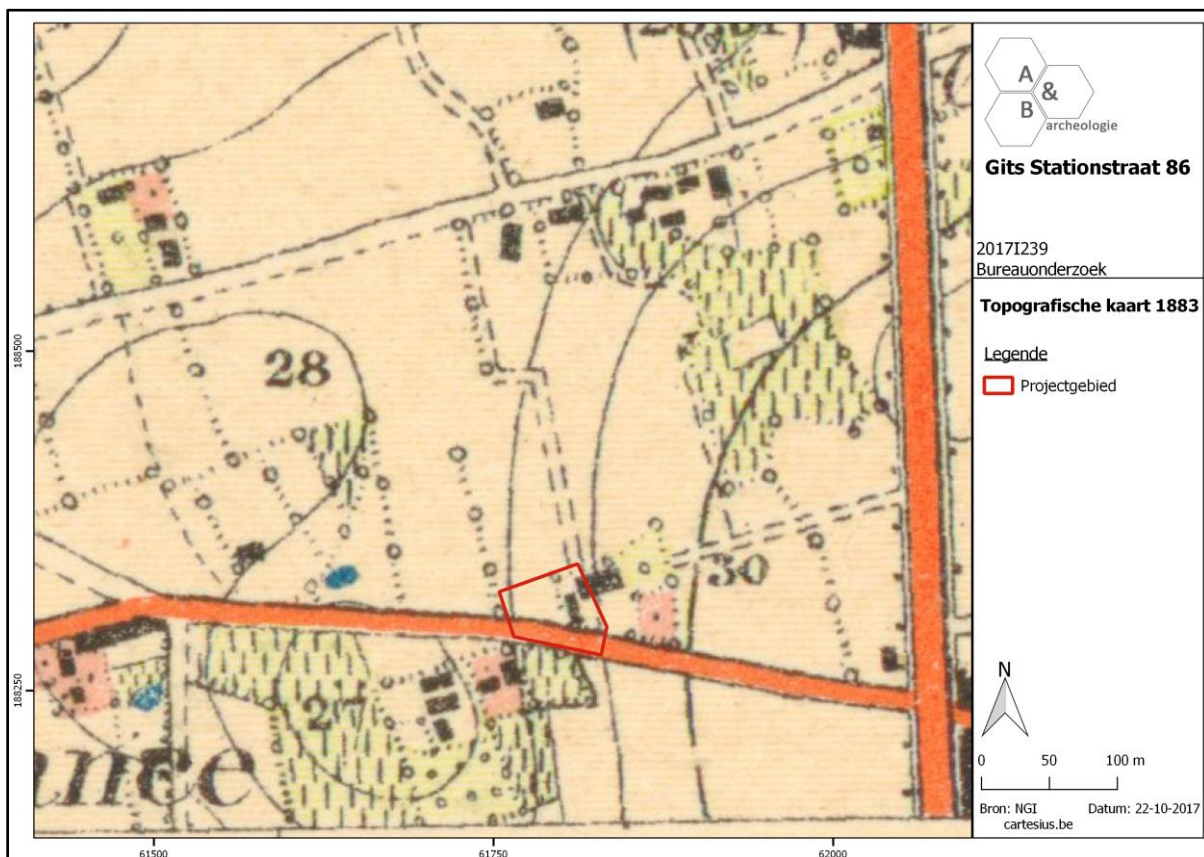
Figuur 15 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).

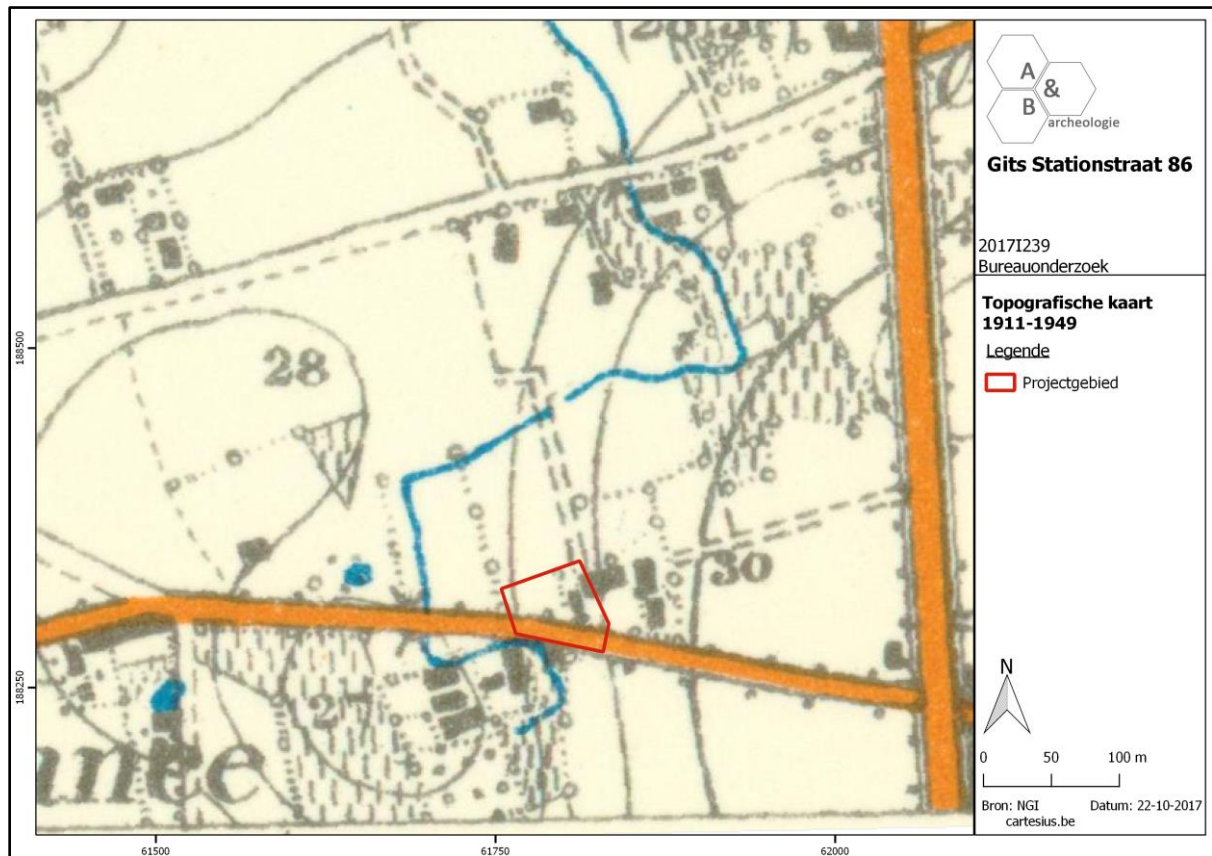
Figuur 16 Uitsnede uit de kaart van Popp (bron: geopunt.be).

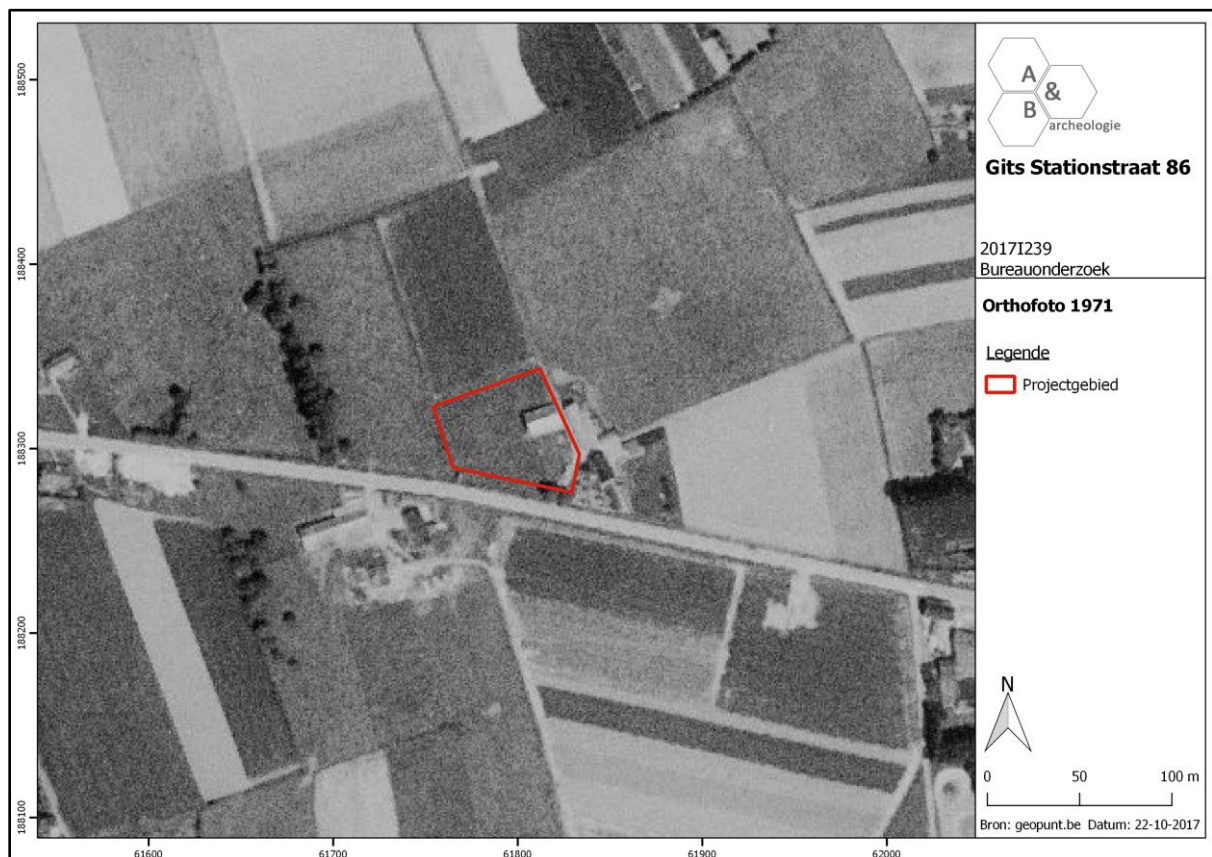
Figuur 17 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).

Figuur 18 Uitsnede uit de topografische kaart van 1883 (bron: cartesius.be en NGI).

Figuur 19 Uitsnede uit de topografische kaart van 1911-1949 (bron: cartesius.be en NGI).

Figuur 20 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).

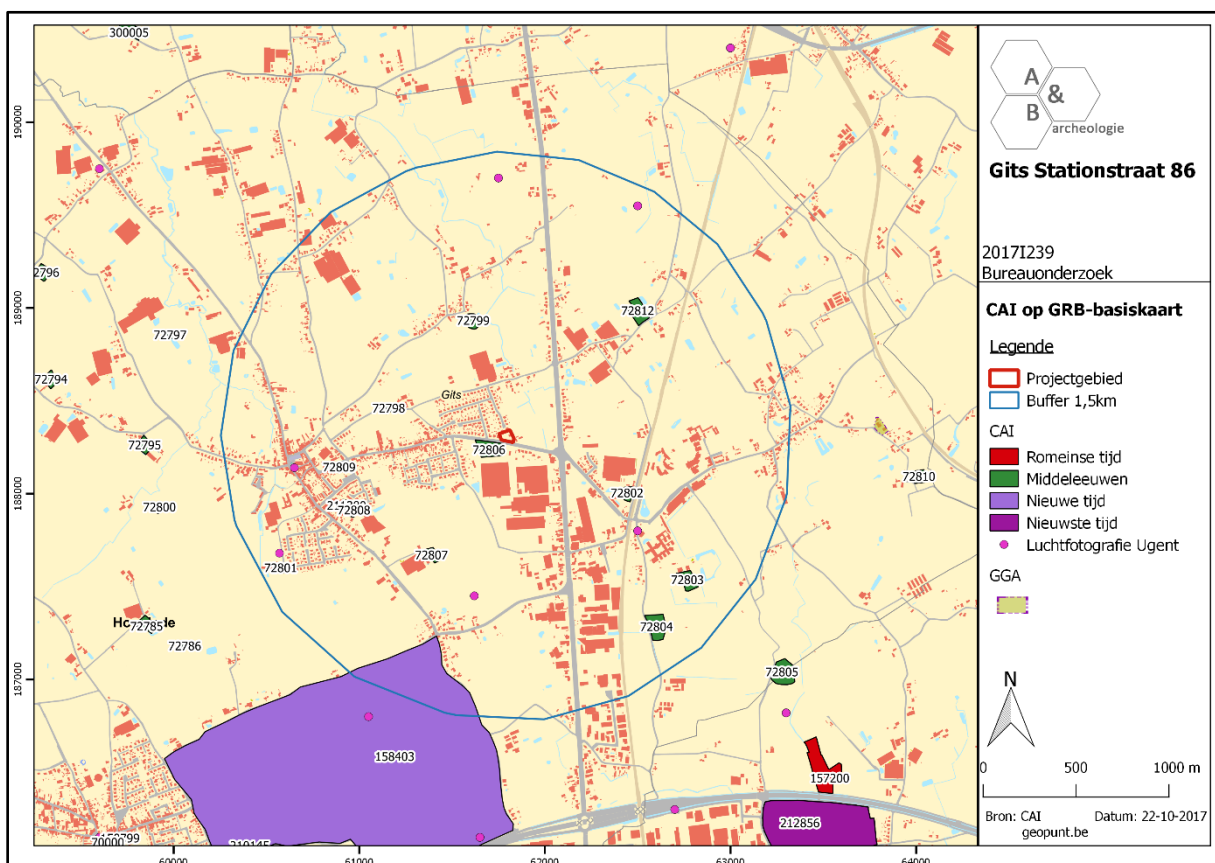

Figuur 21 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).

2.5. Archeologische situering

Op de Centrale Archeologische Inventaris zijn een aantal sites weergegeven in de ruime omgeving van het plangebied. Dit zijn echter louter indicatoren, gekend op basis van cartografie, en betreffen uitsluitend sites met walgracht. Zo is ook de hoeve aan de overzijde van de straat gekarteerd als CAI Locatie 72806, een laatmiddeleeuwse site met walgracht. Andere sites met walgracht die in oorsprong dateren uit de late middeleeuwen bevinden zich ter hoogte van CAI Locaties 72798, 72799, 72801, 72802, 72803, 72804, 72807, 72808, 72809 en 72812. Van deze sites is 72808 onderzocht door middel van proefsleuven in 2013, waarbij enkele kuilen werden aangetroffen te dateren in de 12de-13de eeuw, en enkele in de 14de-15de eeuw. De vulling van een gedeelte van de walgracht, met een breedte van 16m, werd op basis van het aardewerk gedateerd in de 14de-15de eeuw. Dit is volgens de CAI het enige gravend archeologisch onderzoek dat plaats vond in de regio rond het plangebied, en bij uitbreiding nabij Gits. Er is nog 1 andere site aangeduid, dit betreft CAI Locatie 158403 waar in 1794 de Slag bij Hoogdele plaats vond.

Algemeen kan gesteld worden dat Gits en omgeving op archeologisch vlak ongekend is.

Figuur 22 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).

3. Synthese

3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Op basis van het bureauonderzoek kan volgend verwachtingspatroon vooropgesteld worden:

- Het plangebied was vanaf 1777 tot 1921 in gebruik als landbouwgrond. In dat jaar werd op het oostelijke deel een schuur opgericht, horend bij het hoevecomplex ten oosten van de site dat hier sinds midden 18de eeuw aanwezig was. De ruimte tussen de schuur en de Stationsstraat werd oppervlakkig verhard. Het overige deel van het plangebied bleef steeds onbebouwd en in gebruik als landbouwgrond. Er hebben geen gekende grootschalige verstoringen plaatsgevonden op het terrein. Hoe de site er uitzag voor 1777 is niet gekend.
- Gits is archeologisch ongekend. Volgens de CAI heeft er op heden 1 proefsleuvenonderzoek plaatsgevonden in ruime omgeving van het plangebied, op een voormalige site met walgracht nabij de dorpskern. Dit onderzoek leverde enkele vol- en laatmiddeleeuwse kuilen op, de vulling van de walgracht kon gedateerd worden in de 14de-15de eeuw. Alle andere aanduidingen op de CAI betreffen laatmiddeleeuwse sites met walgracht, geïdentificeerd via cartografie, en de locatie van de Slag bij Hooglede in 1794. Het ontbreken van archeologische gegevens in deze regio heeft waarschijnlijk vooral te maken heeft met het ontbreken van archeologisch onderzoek, eerder dan dat dit de reële situatie weergeeft. Er is geen reden waarom Gits, en dan vooral de heuvelrug in het zuiden die landschappelijk en bodemkundige een zeer gunstige ligging heeft, niet gefrequentereerd zou zijn in de prehistorie en in de Romeinse periode. Er zijn vele archeologische sites gekend in de ruime regio rond Roeselare, uit diverse periodes, het lijkt onwaarschijnlijk dat de gronden rond Gits geen menselijke aanwezigheid kende.
- Het plangebied is gelegen op de overgang van de lagere gronden in het noorden naar de hogere heuvelrug in het zuiden en het oosten. Er worden diverse bodemsoorten aangeduid op de al bij al kleine oppervlakte van het plangebied. Algemeen bestaat de bodem uit matig natte tot natte lichte zandleemgronden, een deel heeft een colluviale oorsprong.
- Er zijn geen archeologische gegevens gekend voor de ruime regio, maar de kans dat deze eerder natte gronden heel aantrekkelijk waren voor bewoning is eerder klein; daarvoor zijn er betere locaties te vinden zoals op de hogere gronden ten zuiden en zuidoosten. Op basis van deze gegevens kan het archeologisch potentieel van het plangebied als eerder laag ingeschat worden.

3.2. Afweging verder vooronderzoek

Op het plangebied wordt een verkaveling ingepland. Er hebben geen gekende grootschalige verstoringen plaatsgevonden, al kan het optrekken van een schuur in 1921 een beperkte invloed gehad hebben op een eventueel aanwezig archeologisch niveau. Voorafgaand de werken wordt de aanwezige schuur afgebroken en een boom gerooid. Het bouwrijp maken van de loten, het aanleggen van nutsleidingen en wegenis, het optrekken van de woningen en het inrichten van de

tuinzones zal voor een aanzienlijke bodemverstoring zorgen. Hierbij kan er vanuit gegaan worden dat het volledige terrein bedreigd is door de werken.

Op basis van het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet aangetoond worden. Het archeologisch potentieel wordt echter eerder laag ingeschat. Als deze lage verwachting ten opzichte van de eerder kleine oppervlakte van het plangebied wordt geplaatst, dan lijkt er op het terrein weinig kenniswinst te rapen. De (lage) archeologische verwachting betreft voornamelijk landelijke bewoning of begraving uit het verleden, die het best kan geëvalueerd worden binnen een breed ruimtelijk kader aangezien dergelijke sites zich meestal over grotere gebieden uitstrekken. Op zo'n beperkte oppervlakte kan men steeds maar een beperkt deel van een site aansnijden: een deel van een erf, een deel van een activiteitszone, een deel van een begraafplaats, en het zal bovendien niet makkelijk zijn om de functie van een eventuele site te herkennen op zo'n beperkte ruimte. Daarnaast zullen diverse vragen naar bvb. begrenzing van de site, interne organisatie, evolutie, niet kunnen beantwoord worden. Een onderzoek zou dus meer vragen oproepen dan beantwoorden. Ook zijn er geen uitbreidingsmogelijkheden in de toekomst aan deze verkaveling, het terrein is aan alle zijden ingesloten tussen bebouwing waar het archeologisch bodemarchief reeds is vernield. Dit is een bijkomende beperking om een eventuele archeologische site ooit in een breder ruimtelijk perspectief te kunnen evalueren. Hoewel de regio archeologisch slecht gekend is en het terrein een eerder lage archeologische verwachting heeft, is het natuurlijk niet onmogelijk dat er sporen uit de metaaltijden, de Romeinse periode of de middeleeuwen aanwezig zijn op het plangebied. Het louter aantreffen van deze sporen zou echter geen echte kenniswinst betekenen, omdat het binnen de lijn van de verwachtingen zou liggen gezien de vele sites die gekend zijn in de ruime omgeving van Roeselare. Echte kenniswinst kan pas bekomen worden indien men de aanwezige sporen in een ruimer kader kan plaatsen, zowel op siteniveau als op mogelijkheid tot latere uitbreiding, en dat kan niet op deze locatie. Dit in acht genomen, zou de kosten-baten analyse van een verder vooronderzoek negatief uitdraaien. Om die reden wordt er, ondanks het eventuele (beperkte) archeologische potentieel, geen verder onderzoek geadviseerd.

3.3. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Het plangebied was vanaf 1777 tot 1921 in gebruik als landbouwgrond. In dat jaar werd op het oostelijke deel een schuur opgericht, horend bij het hoevecomplex ten oosten van de site dat hier sinds midden 18de eeuw aanwezig was. De ruimte tussen de schuur en de Stationsstraat werd oppervlakkig verhard. Het overige deel van het plangebied bleef steeds onbebouwd en in gebruik als landbouwgrond. Er hebben geen gekende grootschalige verstoringen plaatsgevonden op het terrein. Hoe de site er uitzag voor 1777 is niet gekend. Archeologische gegevens over het terrein zijn niet gekend.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Er hebben geen gekende grootschalige verstoringen plaatsgevonden, al kan het optrekken van een schuur in 1921 een beperkte invloed gehad hebben op een eventueel aanwezig archeologisch niveau.

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Op een beperkt deel van het terrein kan eventueel colluvium aanwezig zijn. Dit kan ervoor gezorgd hebben dat eventuele archeologische niveaus zijn afgedekt (of vermengd zijn geraakt met grond van hogerop de helling).

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

Voorafgaand de werken wordt de aanwezige schuur afgebroken en een boom gerooid. Het bouwrijp maken van de loten, het aanleggen van nutsleidingen en wegenis, het optrekken van de woningen en het inrichten van de tuinzones zal voor een aanzienlijke bodemverstoring zorgen. Hierbij kan er vanuit gegaan worden dat het volledige terrein bedreigd is door de werken.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

Op basis van het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet aangetoond worden.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Niet van toepassing.

4. Samenvatting

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een aanvraag voor een verkavelingsvergunning te Gits Stationsstraat 86 (provincie West-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het plangebied, 3498,4m² groot, bestaat in het westen en centraal uit een weiland. Het oostelijke deel sluit aan bij een bestaand hoevecomplex net ten oosten van het plangebied, hier is een oostwest georiënteerde schuur aanwezig. Aan de straatzijde is op de het oostelijke deel een boom naast de toegang tot de hoeve aanwezig. Vooraan de schuur is een oppervlakkige verharding in kiezels aanwezig.

Het terrein was minstens vanaf 1777 tot 1921 in gebruik als landbouwgrond. In dat jaar werd op het oostelijke deel een schuur opgericht, horend bij het hoevecomplex ten oosten van de site dat hier sinds midden 18de eeuw aanwezig was. De ruimte tussen de schuur en de Stationsstraat werd oppervlakkig verhard. Het overige deel van het plangebied bleef steeds onbebouwd en in gebruik als landbouwgrond. Er hebben geen gekende grootschalige verstoringen plaatsgevonden op het terrein. Hoe de site er uitzag voor 1777 is niet gekend. Gits is archeologisch ongekend. Volgens de CAI heeft er op heden 1 proefsleuvenonderzoek plaatsgevonden in ruime omgeving van het plangebied, op een voormalige site met walgracht nabij de dorpskern. Dit onderzoek leverde enkele vol- en laatmiddeleeuwse kuilen op, de vulling van de walgracht kon gedateerd worden in de 14de-15de eeuw. Alle andere aanduidingen op de CAI betreffen laatmiddeleeuwse sites met walgracht, geïdentificeerd via cartografie, en de locatie van de Slag bij Hooglede in 1794. Het ontbreken van archeologische gegevens in deze regio heeft waarschijnlijk vooral te maken heeft met het ontbreken van archeologisch onderzoek, eerder dan dat dit de reële situatie weergeeft. Er is geen reden waarom Gits, en dan vooral de heuvelrug in het zuiden die landschappelijk en bodemkundige een zeer gunstige ligging heeft, niet gefrequentereerd zou zijn in de prehistorie en in de Romeinse periode. Er zijn vele archeologische sites gekend in de ruime regio rond Roeselare, uit diverse periodes, het lijkt onwaarschijnlijk dat de gronden rond Gits geen menselijke aanwezigheid kende. Het plangebied is gelegen op de overgang van de lagere gronden in het noorden naar de hogere heuvelrug in het zuiden en het oosten. Er worden diverse bodemsoorten aangeduid op de al bij al kleine oppervlakte van het plangebied. Algemeen bestaat de bodem uit matig natte tot natte lichte zandleemgronden, een deel heeft een colluviale oorsprong. Er zijn geen archeologische gegevens gekend voor de ruime regio, maar de kans dat deze eerder natte gronden heel aantrekkelijk waren voor bewoning is eerder klein; daarvoor zijn er betere locaties te vinden zoals op de hogere gronden ten zuiden en zuidoosten. Op basis van deze gegevens kan het archeologisch potentieel van het plangebied als eerder laag ingeschat worden.

Op het plangebied wordt een verkaveling van 4 loten ingepland, telkens open bebouwingen. Er wordt geen interne wegenis aangelegd, alle percelen hebben ontsluiting naar de Stationsstraat. Er hebben geen gekende grootschalige verstoringen plaatsgevonden, al kan het optrekken van een schuur in 1921 een beperkte invloed gehad hebben op een eventueel aanwezig archeologisch niveau. Voorafgaand de werken wordt de aanwezige schuur afgebroken en een boom gerooid. Het bouwrijp

maken van de loten, het aanleggen van nutsleidingen en wegenis, het optrekken van de woningen en het inrichten van de tuinzones zal voor een aanzienlijke bodemverstoring zorgen. Hierbij kan er vanuit gegaan worden dat het volledige terrein bedreigd is door de werken.

Op basis van het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet aangetoond worden. Het archeologisch potentieel wordt echter eerder laag ingeschat. Als deze lage verwachting ten opzichte van de eerder kleine oppervlakte van het plangebied wordt geplaatst, dan lijkt er op het terrein weinig kenniswinst te rapen. De (lage) archeologische verwachting betreft voornamelijk landelijke bewoning of begraving uit het verleden, die het best kan geëvalueerd worden binnen een breed ruimtelijk kader aangezien dergelijke sites zich meestal over grotere gebieden uitstrekken. Op zo'n beperkte oppervlakte kan men steeds maar een beperkt deel van een site aansnijden: een deel van een erf, een deel van een activiteitszone, een deel van een begraafplaats, en het zal bovendien niet makkelijk zijn om de functie van een eventuele site te herkennen op zo'n beperkte ruimte. Daarnaast zullen diverse vragen naar bvb. begrenzing van de site, interne organisatie, evolutie, niet kunnen beantwoord worden. Een onderzoek zou dus meer vragen oproepen dan beantwoorden. Ook zijn er geen uitbreidingsmogelijkheden in de toekomst aan deze verkaveling, het terrein is aan alle zijden ingesloten tussen bebouwing waar het archeologisch bodemarchief reeds is vernield. Dit is een bijkomende beperking om een eventuele archeologische site ooit in een breder ruimtelijk perspectief te kunnen evalueren. Hoewel de regio archeologisch slecht gekend is en het terrein een eerder lage archeologische verwachting heeft, is het natuurlijk niet onmogelijk dat er sporen uit de metaaltijden, de Romeinse periode of de middeleeuwen aanwezig zijn op het plangebied. Het louter aantreffen van deze sporen zou echter geen echte kenniswinst betekenen, omdat het binnen de lijn van de verwachtingen zou liggen gezien de vele sites die gekend zijn in de ruime omgeving van Roeselare. Echte kenniswinst kan pas bekomen worden indien men de aanwezige sporen in een ruimer kader kan plaatsen, zowel op siteniveau als op mogelijkheid tot latere uitbreiding, en dat kan niet op deze locatie. Dit in acht genomen, zou de kosten-baten analyse van een verder vooronderzoek negatief uitdraaien. Om die reden wordt er, ondanks het eventuele (beperkte) archeologische potentieel, geen verder onderzoek geadviseerd.

5. Bibliografie

- <https://inventaris.onroenderfgoed.be>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/>
- <http://www.geopunt.be/kaart>
- <http://www.cartesius.be/CartesiumPortal/>
- <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>
- <http://www.ngi.be/topomapviewer/>

6. Bijlages

- Figurenlijst

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2016 (bron: geopunt.be).....	7
Figuur 2 Uitsnede uit het verkavelingsplan (bron: initiatiefnemer).....	8
Figuur 3 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	9
Figuur 4 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	10
Figuur 5 Zicht op het kadasterplan met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).....	10
Figuur 6 Zicht op de bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be)...	11
Figuur 7 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).....	12
Figuur 8 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).	12
Figuur 9 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).	13
Figuur 10 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).	14
Figuur 11 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).....	15
Figuur 12 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).....	15
Figuur 13 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	16
Figuur 14 Uitsnede uit de Ferrariskaart (bron: geopunt.be).....	18
Figuur 15 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).	19
Figuur 16 Uitsnede uit de kaart van Popp (bron: geopunt.be).	19
Figuur 17 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).....	20
Figuur 18 Uitsnede uit de topografische kaart van 1883 (bron: cartesius.be en NGI).	20
Figuur 19 Uitsnede uit de topografische kaart van 1911-1949 (bron: cartesius.be en NGI).	21
Figuur 20 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).....	21
Figuur 21 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).	22
Figuur 22 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).	23

Bijlage: Verkavelingsplan (bron: initiatiefnemer).

bouwvrije zijdelingse strook GV: 3m
bouwvrije zijdelingse strook Verdieping: 4m

SCHAAL 1/500